

Nr 255.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker, m. m.; given Drottningholms slött den 13 oktober 1950.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att
dels antaga härvid fogade förslag till

1) förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker;

2) förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maldrycker;

3) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 januari 1948 (nr 21) om tillfällig skatt å viss maldryck av första klassen;

4) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker; samt

5) förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen;

dels ock bifalla det förslag i övrigt, om vars avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF.

Per Edvin Sköld.

F ö r s l a g

till

fö r o r d n i n g o m ä n d r a d l y d e l s e a v 2 § 1 m o m. f ö r o r d n i n g e n d e n 8 j u n i 1 9 2 3 (n r 1 5 5) a n g å e n d e o m s ä t t n i n g s- o c h u t s k ä n k n i n g s s k a t t å s p r i t d r y c k e r .

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan angives.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

2 §.

1 m o m. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av *9 kronor*, för liter räknat, och dels med *60 procent* av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

1 m o m. Omsättningsskatten upptages vid detaljhandelsbolagens inköp av spritdrycker och utgår dels med en grundavgift av *11 kronor*, för liter räknat, och dels med *80 procent* av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick.

Detaljhandelsbolagen äga — — — för omsättningsskatten.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1950.

Med avseende å ikraftträdandet skola följande bestämmelser gälla.

1. Den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, är skyldig att erlægga skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för denna förordnings ikraftträdande med belopp motsvarande den omsättnings- och utskänkningskatt som skall utgå enligt förordningen, dock med rätt för honom att därvid avräkna vad med tillämpning av förut gällande bestämmelser i skatt erlagts för samma lager.

2. Det åligger innehavare av tillstånd som i första punkten sägs att *dels* samma dag förordningen träder i kraft till vederbörande systembolag avlämna på heder och samvete avgiven, specificerad uppgift angående berörda lager, *dels ock* inom tre månader efter förordningens ikraftträdande erlægga

¹ Senaste lydelse av förordningen se 1933: 399, 1937: 246, 1941: 254, 1943: 257 och 316 samt 1948: 18.

därå belöpande skatt till bolaget, som har att senast den femtonde dagen i nästpåföljande månad uti den i 8 § förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker angivna ordning inleverera beloppet till statsverket.

3. Upptager någon mot bättre vetande i uppgift, varom nu är sagt, mindre myckenhet än han vid tiden för denna förordnings ikraftträdande innehar, eller underlåter någon att inom stadgad tid avlämna sådan uppgift eller erlägga föreskriven skatt för sitt lager av spritdrycker vid tiden för förordningens ikraftträdande, skall gälla vad i skattestrafflagen ävensom i 11 § 2 mom. förordningen angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker för motsvarande fall stadgas.

Förslag

till

förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker.

Härigenom förordnas, att 13 § förordningen den 15 december 1939 angående tillverkning och beskattning av maltdrycker¹ skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

13 §.

Skatten utgår
för maltdryck av andra klassen
med *trettionio* öre för liter samt
för maltdryck av tredje klassen
med *sjuttiotvå* öre för liter.

Vid varje — — — skattepliktigt
bryggeri.

Kontrollstyrelsen må — — —
bryggeri igångsatts.

Skatten utgår
för maltdryck av andra klassen
med *fyrtiotvå* öre för liter samt
för maltdryck av tredje klassen
med *sjuttioåtta* öre för liter.

Vid varje — — — skattepliktigt
bryggeri.

Kontrollstyrelsen må — — —
bryggeri igångsatts.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1950.

¹ Senaste lydelse se 1948: 20.

F ö r s l a g

till

förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 januari 1948 (nr 21) om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen.

Härigenom förordnas, att 2 § förordningen den 30 januari 1948 om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen skall erhålla följande ändrade lydelse.

*Nuvarande lydelse:**Föreslagen lydelse:*

2 §.

Skatten utgår med 9 öre för liter och tillfaller staten.

Skatten utgår med 12 öre för liter och tillfaller staten.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1950.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker.

Härigenom förordnas, att 5 § förordningen den 22 december 1939 om skatt å läskedrycker¹ skall erhålla följande ändrade lydelse.

Nuvarande lydelse:

Föreslagen lydelse:

5 §.

Skatten utgår med *aderton* öre för liter; dock skall envar tillverkare erlägga skatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han ägt bedriva rörelsen.

Skatten utgår med *tjugutt* öre för liter; dock skall envar tillverkare erlägga skatt med lägst femtio kronor för varje månad, varunder han ägt bedriva rörelsen.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1950.

Förslag

till

förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen.

Härigenom förordnas, att den vid förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt fogade förteckningen över varor, för vilka varuskatt skall erläggas,² skall erhålla den ändrade lydelse som framgår av härvid fogad bilaga.

Denna förordning träder i kraft den 1 december 1950.

¹ Senaste lydelse av 5 § se 1948: 22.

² Senaste lydelse av förteckningen se 1948: 66 och 1950: 10.

Förteckning

över

varor, för vilka varuskatt skall erläggas,

i gällande tulltaxa med statistisk varuförteckning hänförliga till nedanstående statistiska nummer

Statistiskt nr	Varuslag	Skattesats, procent av beskattningsvärdet
ur 298—302	Choklad- och konfityrvaror, hänförliga till följande varugrupper: choklad eller — — — eller sötningsmedel; — — — — — glaserade eller — — — växtdelar eller ersättningsmedel härför; med socker — — — av läskedrycker glass <i>Anm. till ur stat. nr 298—302.</i> Bestämmelserna i — — — av glass. — — — — —	 80 ¹ 60
ur 587—588	Essenser och extrakter, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker	120 ¹

¹ Skattesatsen har från och med den 1 mars 1948 utgjort 60 procent för choklad- och konfityrvaror samt 100 procent för essenser och extrakter, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Drottningholms slott den 13 oktober 1950.

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, WEIJNE, LINGMAN.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sköld, anmäler efter gemensam beredning med statsrådets övriga ledamöter *fråga om vissa skatteskärpningar i syfte att täcka ökade försvarsutgifter m. m.* samt anför därvid följande.

Det ekonomiska läget. Sedan i våras, då vid anmälan av propositionen nr 237 angående komplettering av riksstatsförslaget en redogörelse senast lämnades riksdagen beträffande det ekonomiska läget, har detta undergått en genomgripande förändring. Den utveckling mot fortskridande stabilisering av den samhällsekonomiska balansen, som då kännetecknade det ekonomiska livet inom landet, har nu avlösts av ett läge med återuppflammande inflationistiska tendenser. Även om spekulationer kring den förutsedda övergången till fria lönerörelser och den därmed förknippade avvecklingen av importsubventionerna givit en viss näring åt de nya tendenserna, framstår dock den internationella konjunkturutvecklingen som den främsta förklaringsgrunden till lägets omkastning.

Redan i den kring årsskiftet uppgjorda nationalbudgeten för innevarande år riktades uppmärksamheten på de risker för störningar i en lugn gestaltning av den interna samhällsekonomien som det internationella konjunkturläget inneslöt. I finansplanen till årets statsverksproposition underströks ytterligare de reservationer som måste knytas till ovissheten om den internationella konjunkturutvecklingen. Vid årets ingång karakteriserades nämligen läget av en brytning mellan prisstegringstendenser och prissänknings-tendenser. Detta gjorde den ekonomiska situationen svåröverskådlig, eftersom det icke kunde uteslutas, att endera av dessa tendenser framdeles under året komme att taga överhanden på de internationella marknaderna och utlösa inflationistiska eller deflationistiska tendenser, vilka kunde spridas till vårt land och förorsaka en snabb omsvängning i det interna ekonomiska läget. Ännu vid tidpunkten för avlämnandet av nyssnämnda proposition angående komplettering av riksstatsförslaget var det omöjligt att ange, om de internationella konjunkturerna pekade på uppgång eller avmattning. Pris-

rörelserna på världsmarknaderna gingo fortfarande i båda riktningarna, och i de skilda länderna mötte man varierande sysselsättningsbilder. I propositionen underströks därför kravet på fortsatt aktgivande på utvecklingen och på försiktighet vid utformningen av den ekonomiska politiken under återstoden av året.

Under sommaren började riskerna för en allmän prisstegring på världsmarknaderna att aktualiseras. I Förenta staterna övergick den ekonomiska återhämtning, som begynt på sensommaren 1949, i ett allt mera markerat konjunkturuppsving. Man fick där åter en överkonjunktur, vilken tenderade att sprida sig till andra länder och som förde med sig stegringar av priserna på åtskilliga stapelvaror. Det fanns dock anledning hoppas, att tillspetsningen av högkonjunkturen var av övergående art och i varje fall av relativt måttlig styrka. Sedermera ha emellertid krigsförhållandena i Ostasien framkallat en rustningskonjunktur i de flesta länder, varigenom de inflationistiska krafterna förstärkts, samtidigt som de kunna befaras ha erhållit ett mera varaktigt underlag.

Med det starka samband, som råder mellan den svenska ekonomien och världshushållet, måste de nya tendenserna utomlands sätta spår i utvecklingen inom landet. I första hand spridas prisstegringarna på de utländska marknaderna till vårt land genom höjda priser på import- och exportvarorna. Vid sidan härav uppammar den ändrade marknadssituationen i utlandet inflationsförväntningar och spekulationer på hemmamarknaden, vilka påverka producenternas och konsumenternas handlande. I den mån prisstegringar förutses och företagare och konsumenter inrätta sig härefter, få de primära, utifrån kommande prisrörelserna en tendens att förstärka sig själva. Investeringar, lagerökningar och varuinköp påskyndas. Sparandet tenderar att sjunka, samtidigt som behovet därav växer. Efterfrågan på arbetskraft stiger, och desorganisationstendenser framträda på arbetsmarknaden. Detta i förening med den förbättrade vinstsituationen i företagsarkivet, särskilt inom exportindustrien, leder till en ansvällning av inkomsterna, medförande en höjning av den totala efterfrågan i samhället. Därest marknadssituationen i utlandet försvårar materialförsörjningen för den svenska produktionen, kunna flaskhalsar och störningar uppstå för denna, med försämrad produktivitet utveckling som följd. Slutligen har man att taga hänsyn till återverkningarna på det inhemska försörjningsläget av de förändringar i fråga om export- och importvolymen som kunna väntas inträffa i föreliggande situation. På här angivna vägar kan så småningom den internationella prisstegringsvågen öva inflytande på de faktorer som bestämma den samhällsekonomiska balansen. Därigenom kan, om den ekonomiska politiken förhåller sig passiv, en fundamental jämviktsbrist uppkomma i samhällsekonomin, trots intern balans i utgångsläget.

Lägets växlingar i här nämnda avseenden ha under årets lopp gjorts till föremål för upprepade undersökningar inom nationalbudgetdelegationen. I dagarna har dessutom konjunkturinstitutet framlagt sin sedvanliga höst-rapport. I anslutning till det material som sålunda förebragts torde jag här

i korthet få erinra om huvuddragen av utvecklingen på olika områden av det ekonomiska livet. En utförlig redogörelse för utfallet av årets nationalbudget kommer på sedvanligt sätt att inflyta i nästa års nationalbudget, vilken skall fogas till 1951 års statsverksproposition.

Produktionen har gestaltats gynnsammare än som antogs vid årets början. Detta gäller såväl jordbruket som industrien. Den totala produktionen inom landet beräknas i nationalbudgeten komma att stiga med 650 milj. kr. i förhållande till år 1949. Det hittillsvarande resultatet pekar på en stegring för hela året med 800—900 milj. kr. Denna utveckling är så gott som uteslutande att tillskriva en förbättrad produktivitet hos produktionsapparaten, eftersom tillgången på arbetskraft praktiskt taget är oförändrad.

Då utvecklingen inneburit en ökning av efterfrågan på arbetskraft, har en viss bristsituation uppstått på arbetsmarknaden. Sysselsättningssläget har med andra ord varit mycket gynnsamt för löntagarna. Arbetslösheten inom fackförbunden har varit rekordlåg. Detta läge har skapat jordmån för en tilltagande löneglidning. Sålunda skulle förtjänstnivån enligt preliminära uppskattningar ha förskjutits med 3 å 4 procent i förhållande till föregående år, medan löneglidningen i nationalbudgeten beräknats till omkring 2 procent.

Investeringsverksamheten skulle enligt den för innevarande år uppdragna ramen undergå en ökning med fem procent, motsvarande ett belopp av 350 milj. kr., i förhållande till föregående års volym. Härav skulle den tillståndskontrollerade byggnadsverksamheten växa med cirka sju procent. Hittills föreliggande uppgifter tyda på att utvecklingen i stort sett motsvarat de ursprungliga beräkningarna, i vad avser de faktiska investeringarna. Däremot synes investeringslusten ha ökat under den senaste tiden, vilket får betraktas som en potentiell försämring av balansläget på investeringsområdet. Ett uttryck härför är också, att stocken av beviljade men icke fullbordade byggen tilltagit. Samtidigt ha tendenser till försämrade balans inom här ifrågakvarande sektor av arbetsmarknaden förmärkts. Trots att byggnadsarbetarkåren utökats med cirka 5 000 man, har knapphet på vissa kategorier byggnadsarbetare gjort sig gällande, vilket verkat i riktning mot en förlängning av byggnadstiderna. Det rådande läget har slutligen ökat benägenheten för investeringar i lager. Med den ofullständiga statistik som finnes på detta område är det likväl icke möjligt att göra en avstämning av den faktiska lagerutvecklingen mot uppskattningarna i nationalbudgeten. Uppenbart är dock, att i den nu uppkomna situationen det i nationalbudgeten uppförda beloppet representerar ett minimivärde.

Den privata konsumtionen har under första halvåret legat omkring tre procent över fjolårsnivån. De uppgifter, som hittills föreliggande rörande detaljhandelns omsättning under tredje kvartalet i år, peka på ungefär samma utveckling. Med utgångspunkt härifrån kan man för hela året räkna med en ökning av konsumtionsvolymen av storleksordningen 500 milj. kr. jämfört med föregående år. I förhållande till nationalbudgeten, vilken upptar en ökning av den privata konsumtionen med 250 milj. kr.,

skulle följaktligen takten i konsumtionsstegringen ha fördubblats. Till en betydande del förklaras konsumtionsuppgången av den starkt ökade försäljningen av bilar.

En sammanställning av konsumtionsökningen med den i det föregående berörda löneutvecklingen under året ger skäl förmoda, att utvecklingen av det enskilda sparandet under året gestaltats mindre gynnsamt än i fjol. Att döma av vissa bankstatistiska serier är det rent av tänkbart att det enskilda sparandet sjunkit under förra årets nivå.

I fråga om den offentliga konsumtionen saknas anledning frånga tidigare uppskattningar, vilka utmynna i en ökning med 100 milj. kr. under innevarande år i jämförelse med 1949.

På utrikeshandelsområde ha såväl exporten som importen blivit avsevärt större än som ursprungligen antagits. Under första halvåret var exportvolymen nära 35 procent och importvolymen cirka 20 procent större än motsvarande halvår i fjol. Detta innebär, att utrikeshandeln under denna tid lämnat ett något mindre bidrag till den löpande inhemska försörjningen än som förutsattes i de ursprungliga beräkningarna vid årsskiftet. Huvudsakligen är det dock fråga om en parallell förskjutning av både exporten och importen till en högre nivå utan rubbning av den inhemska försörjningsbalansen. I betalningsbalanshänseende har utrikeshandeln under de hittills gångna månaderna resulterat i ett mindre importöverskott, vilket i det närmaste täckts av sjöfartsinkomster och övriga osynliga poster i bytesbalansen.

Det värdemässiga utfallet av utrikeshandeln avspeglas i utvecklingen av riksbankens valutareserv. Från årets början och fram till utgången av september har bankens samlade guld- och valutabehållning stigit med 75 milj. kr. Hänsyn måste dock i detta sammanhang tagas till den omständigheten att riksbanken under året å ena sidan tillförts riksgäldskontorets innehav av pund och franska francs och å andra sidan övertagit clearingnämndens skulder till vissa länder. I realiteten har landets centrala valutareserv under årets tre första kvartal reducerats med 45 milj. kr., vilket skall jämföras med en vid årsskiftet beräknad total nedgång om 300 milj. kr. för hela året. Då sammansättningen av valutareserven samtidigt undergått betydelsefulla förändringar, innebärande att behållningen av guld och dollar väsentligt ökat på bekostnad av andra valutor, framstår landets valutaställning för närvarande som avsevärt starkare än man vågade räkna med vid årets början.

Bytesrelationerna gentemot utlandet ha i enlighet med de ursprungliga beräkningarna under året undergått en försämring. Dock har man anledning utgå från att den genomsnittliga försämringen för hela året kommer att visa sig mindre än befarat. Att döma av kommerskollegii indextal, vilka visa en exportprisstegring med 25 procent mot en importprisstegring med 6 procent från december 1949 och fram t. o. m. augusti 1950, har en kraftig återhämtning redan ägt rum i fråga om de internationella prisnoteringarna på landets import- respektive exportvaror. Emellertid har denna för-

bättring ännu blott i ringa mån trängt igenom i den faktiska utrikeshandeln. Det torde dock vara befogat att med en viss optimism emotse de närmaste månadernas utveckling i detta hänseende.

Prisutvecklingen inom landet har präglats av en betydande grad av stabilitet i betraktande av de kraftiga prisförskjutningar som ägt rum på de utländska marknaderna och vilka reflekterats i höjda priser på landets import- och exportvaror. Levnadskostnadsindex och konsumtionsprisindex ha stigit med omkring en procent, medan partiprisindex gått upp med icke fullt tre procent sedan årets början. Till en viss del betingas prisstabiliteten av importsubventionerna och priskontrollen. Även med bortseende från effekten härav torde den hittillsvarande prisstegringen inom landet vara mindre än som motsvarar uppgången i priserna på export- och importvarorna. Man får därför vara beredd på att den allmänna prisnivån släpat efter i utvecklingen och ännu ej till fullo återspeglar verkningarna av de höjda import- och exportpriserna. Redan i våras varslades om att en viss höjning av den allmänna konsumtionsprisnivån var att emotse i början av nästa år. Sedan dess ha priserna i utlandet gått upp ytterligare. Med hänsyn härtill och till den omedelbara prisstegringseffekten på vissa områden av de väntade lönehöjningarna får man nu räkna med en icke oväsentlig förskjutning uppåt av prisnivån under nästa år. För såvitt icke ytterligare starka prishöjningar komma till stånd på de utländska marknaderna, bör emellertid den förutsedda uppdrivningen av den svenska prisnivån kunna få karaktären av en engångsförskjutning.

Penning- och kapitalmarknaden har återspeglat den stegrade intensitet som utmärkt det ekonomiska livet inom landet under större delen av året. Kreditgivningen har undergått en ansenlig expansion. Sålunda har utlåningen från affärsbankerna sedan årets början och fram till utgången av september stigit med 941 milj. kr., medan utlåningen från de 84 större sparbankerna ökat med 308 milj. kr. Denna utveckling har möjliggjorts av förhållandevis god likviditet på penning- och kapitalmarknaden. Riksbanken har visserligen genom sina transaktioner under perioden januari—september indragit betalningsmedel till ett belopp av 320 milj. kr. mot 406 milj. kr. samma tid förra året, men underlaget för kreditinstitutens och främst affärsbankernas utlåning har dock varit betydande. I detta avseende har man särskilt att taga hänsyn till affärsbankernas innehav av inhemska statspapper och obligationer, vilket enligt senast föreliggande siffra (utgången av september) uppgick till 1 148 milj. kr. mot 1 271 milj. kr. vid årsskiftet och 1 101 milj. kr. för ett år sedan.

Den redogörelse jag här lämnat för utvecklingen på olika områden torde ha gett vid handen, att det hittillsvarande förloppet endast i mindre utsträckning avvikit från de ursprungliga nationalbudgetkalkylerna. Störst ha avvikelserna varit inom utrikeshandeln, men även där innebär nettoresultatet av importen och exporten ur försörjningssynpunkt ingen avgörande ändring av beräkningarna från årsskiftet. Om man bortser från de smärre

variationer, som man alltid måste räkna med beträffande de faktorer som påverka den samhällsekonomiska balansen, kan man konstatera, att det fortfarande råder samhällsekonomisk jämvikt i den meningen, att den totala efterfrågan inom landet hålles inom ramen för den totala tillgången på varor och tjänster. En omisskännlig förskjutning av det ekonomiska läget har likväl inträffat. Denna yttrar sig dock ännu så länge huvudsakligen blott som av förväntningar och spekulationer styrda tendenser till störningar av jämvikten. Det är den ekonomiska politikens för dagen angelägnaste uppgift att förhindra, att dessa tendenser på sätt, som jag inledningsvis skildrat, få tillfälle att växa sig starka och efter hand omintetgöra det med betydande ansträngningar vunna resultatet av tidigare års stabiliseringssträvanden. I synnerhet vill jag rikta uppmärksamheten på riskerna för att de nu existerande förväntningarna ge upphov till en kumulativ uppdrivning av den svenska pris- och kostnadsnivån. Kommer en sådan utveckling i gång, blir den svår att bryta, såsom erfarenheterna beträffande krigsårens pris-lönespiral visa. Det gäller därför att från början föra en inflationsbekämpande politik. Riktningen för en sådan politik måste vara att oeftergivligt hålla efterfrågan i samhället inom gränserna för de reala resurserna, så att något utrymme för en självständig inhemsk prisstegringskonjunktur ej skapas.

Även om sålunda det ekonomiska läget är mindre stabilt än förut och balansproblemet ånyo ryckt i förgrunden, får det hållas i minnet, att ur ren försörjningssynpunkt någon påtaglig försämring icke inträtt. Produktionen uppvisar alltjämt en tillfredsställande utveckling och bytesrelationerna gentemot utlandet synas vara i färd att förbättras. Förutsättningar för en måttlig standardhöjning föreligga därför. Jag har därför icke funnit anledning frånträda min tidigare uppfattning om att tiden nu är inne att återgå till fria lönerörelser. I likhet med vad jag i våras anförde, förutsätter jag härvid, att arbetsmarknadens parter vid löneuppgörelserna beakta riskerna för en inflationsartad utveckling och iakttaga den återhållsamhet som läget kräver. Material för denna bedömning föreligger i konjunkturinstitutets förutnämnda höstrapport.

Vad jag senast anfört får ej undanskymma det faktum, att framtidsperspektiven ställa statsmakterna inför allvarliga problem. Inflationstendenserna utifrån och den nya rörligheten på löneområdet, ävensom inkomstförbättringarna för jordbrukarna, hota att framlocka en total efterfrågeökning som ej är förenlig med de produktiva resurserna. Härtill kommer, att enligt de uppgjorda planerna en ökad del av de produktiva resurserna hädanefter måste avdelas för försvarsändamål. I detta läge kräves återhållsamhet på alla områden av det ekonomiska livet. Det allmänna kravet på återhållsamhet måste emellertid underbyggas med aktiva ingripanden från statsmakternas sida. Området för dessa ingripanden angavs i princip redan i propositionen angående riksstatsförslagets komplettering. Den senaste tidens utveckling har endast givit ökad styrka åt vad som där anfördes.

I högre grad än förut gäller numera, att en ansvällning av investeringsverksamheten måste förhindras. Beträffande byggnads- och anläggnings-

verksamheten existera sedan länge de tekniska medlen härför i form av tillståndsförfarande. Någon ökning av de på denna väg kontrollerade investeringarna torde knappast vara möjlig under nuvarande förhållanden. Den ansträngda arbetsmarknadssituationen utgör ett ytterligare skäl för en fortsatt återhållsam tillståndsgivning. Genom byggnadskontrollen minskas emellertid ej trycket på övriga investeringsområden. I det läge som nu är för handen torde det därför icke vara tillrådligt att lämna andra former av investeringar fritt spelrum. Lämpligaste sättet att öva inflytande på de utanför byggnadsregleringen liggande investeringarna har ansetts vara en restriktiv kreditpolitik. Med tanke härpå har, på framställning av fullmäktige i riksbanken, lagen den 20 december 1946 med särskilda bestämmelser angående bankaktiebolags inlåning satts i kraft fr. o. m. ingången av oktober månad. Den skärpning av kravet på kassareserv, som dessa bestämmelser innebära, minskar underlaget för bankernas kreditgivning. Mot denna bakgrund har därjämte riksbanken ingått överenskommelse med kreditinstitutet om restriktivitet vid utlåningen, varigenom syftet att ernå en uppbromsning av investeringarna i den fria sektorn ytterligare tillgodosetts. För att ge full effektivitet åt den restriktiva kreditpolitiken ha slutligen principerna för riksbankens transaktioner i räntestabiliserande syfte på obligationsmarknaden modifierats, så att möjlighet skapats för en viss rörlighet på ränteområdet. Detta har lett till en mindre höjning av räntan på långfristiga obligationer, i anslutning vartill vissa räntjusteringar företagits på andra punkter av räntesystemet. Den förda räntepolitiken innebär dock icke något övergivande av lågräntelinjen.

Berörda kreditpolitiska åtgärder, vilka vid behov kunna ges ökad styrka genom en ytterligare skärpning av kassareservbestämmelserna, kunna väntas skänka ett värdefullt stöd åt strävandena att hålla investeringsverksamheten och lagerökningen inom tillbörliga gränser. Emellertid kan man genom kreditpolitiska åtgärder icke direkt påverka den betydande del av investeringsverksamheten som finansieras med företagens egna medel. I dagens läge måste med hänsyn till den nuvarande goda vinstkonjunkturen hos särskilt exportindustrierna möjligheterna till självfinansiering av investeringar inom företagen anses ha avsevärd betydelse för utvecklingen. Jag har därför funnit det angeläget att låta undersöka, huruvida det finnes möjlighet att i önskad grad påverka de självfinansierade investeringarna med tillhjälp av skattetekniska bestämmelser. I detta syfte har inom finansdepartementet ett förslag till s. k. investeringsskatt uppgjorts. Detta förslag är för närvarande under övervägande hos vederbörliga instanser. Innan resultatet av dessa överväganden föreligger, är jag icke beredd att taga definitiv ställning till frågan om möjligheterna att gå fram på denna väg. På något sätt torde dock frågan om en begränsning av de självfinansierade investeringarna få lösas.

Åtgärderna för att kontrollera investeringarna måste kompletteras med strävanden att hålla tillbaka konsumtionsefterfrågan, såväl den statliga som den privata. Sedan länge har yttersta sparsamhet med statens utgifter

iakttagits. Till yttermera visso ha statsmyndigheterna genom cirkulär från respektive departement ånyo erinrats om nödvändigheten av att i sina petita taga hänsyn till lägets krav på strängaste sparsamhet. För att få förvisning om att alla besparingsmöjligheter tillvaratagas har en särskild utredningsman tillsatts med uppdrag att med denna utgångspunkt granska hela budgeten. Vad därefter angår den privata konsumtionen innebära de förslag till höjningar av vissa indirekta skatter, jag i det följande kommer att framlägga, en viss indragning av köpkraft, vilken emellertid i stort sett blott balanserar samtida statliga utgiftsökningar för innevarande budgetår.

Strävandena att begränsa ökningen av den privata konsumtionsefterfrågan måste stödjas av en prisstabiliserande politik som inger förtroende för penningvärdet och därigenom skapar gynnsamma betingelser för de enskildas sparande. Man kan emellertid trots detta befara att på olika håll inom prisområdet spekulativa prisrubbingar inträda, som behöva hållas under kontroll. Under sådana omständigheter måste tidpunkten för den definitiva avvecklingen av priskontrollen komma att förskjutas längre fram i tiden än som synts nödvändigt under gynnsammare förhållanden. En särskild uppgift fyller priskontrollen med hänsyn till de internationella inflationstendenserna, vilka, om de få verka ostörda, lätt kunna ge upphov till självständiga, spekulativt betonade prisstegringar inom landet. I fråga om prispolitiken får jag vidare erinra om de särskilda problem som äro förknippade med den dragning uppåt av hemmamarknadspriserna som de höjda export- och importpriserna framkallat. Med anledning härav har frågan upptagits om möjligheterna att genom en anordning i form av prisutjämningsavgifter på vissa exportvaror åvägabrinda prisstabilitet på hemmamarknaden för ifrågavarande varor. Kunde de medel, som inflyta genom uttagande av dylika avgifter, på ett betryggande sätt steriliseras, skulle jämväl ernås en i nuvarande läge önskvärd efterfrågedämpande effekt.

Därest de riktlinjer, som här angivits beträffande den ekonomiska politiken i rådande situation, fullföljas, torde utsikter föreligga att bemästra de utifrån kommande störningarna och den återupplivade rörligheten på löneområdet utan avkall på målsättningen full sysselsättning och samhälls-ekonomisk jämvikt. Förvisningen om statsmakternas beslutsamhet att under alla förhållanden tillgripa de åtgärder, läget kräver, för att upprätthålla den samhällsekonomiska balansen bör dämpa de förväntningar som baseras på möjligheten av att inflationstendenserna skulle slå igenom i den svenska ekonomien. Om förväntningarna inställas på en stabil utveckling inom landet och företagarnas och konsumenternas framtidsdispositioner inriktas därpå, underlättas väsentligt uppgiften för den ekonomiska politiken. I motsatt fall måste den inflationsbekämpande politiken skärpas.

Budgetläget. I riksstaten för budgetåret 1950/51 uppgå utgifterna till 4 839 miljoner kronor, medan inkomsterna upptagas till 4 998 miljoner kronor. I enlighet härmed beräknas ett budgetöverskott på 159 miljoner kronor uppkomma. Härav hänföra sig 97 miljoner kronor till automobil-

skattemedel, vilka förutsättas under normala förhållanden i sin helhet komma att disponeras för vägväsendets kostnader. I dessa beräkningar har hänsyn ej tagits till förbrukningen av medel å äldre reservationsanslag, i propositionen 237/1950 angående komplettering av riksstatsförslaget uppskattad till 100 miljoner kronor (exklusive eventuell förbrukning av reservationsmedel på vägsanlagen). Det reella budgetöverskottet, från vilket man bör utgå när det gäller att bedöma de samhällsekonomiska verkningarna av finanspolitiken, skulle därför stanna vid omkring 60 miljoner kronor och i sin helhet hänföra sig till automobilskattemedel. Därest dessa medel skulle tagas i anspråk för avsett ändamål, skulle sålunda redan under dessa förutsättningar ett reellt budgetunderskott föreligga.

Såsom närmare framgår av särskilda propositioner denna dag angående utgifter för stärkande av försvarsberedskapen ävensom en denna dag framlagd proposition angående utgifter å tilläggsstat I till riksstaten för löpande budgetår har ytterligare medelsbehov framkommit sedan riksstaten fastställdes. Förslagen att förstärka försvarsberedskapen medföra sålunda ökning av utgifterna å IV och XI ht. Sammanlagt beräknas kostnadsökningarna för hithörande ändamål kräva anslag å tilläggsstat å driftbudgeten med tillhoppa 67 miljoner kronor. Därjämte begäras nya bemyndiganden att utlägga materielbeställningar under IV ht inom en sammanlagd kostnadsram av 59 miljoner kronor. Beträffande vissa kostnader för civilt försvaret och för säkerhetspolisen, uppgående till 3,3 miljoner kronor, torde ingen särskild medelsanvisning av riksdagen erfordras. I fråga om vissa avlöningskostnader inom civilt försvaret begäres riksdagens medgivande till anslagsöverskridande med 0,7 miljoner kronor. Försvarsberedskapens stärkande föranleder vidare ett anslagsbehov för avskrivningar å anläggningar för försvarets, statens järnvägars och civilt försvarets räkning med 11 miljoner kronor. Med hänsyn till bland annat att vissa utländska beställningar fullgjorts i snabbar takt än ursprungligen förutsatts, har betalningsanslaget för flygvapnets materielanskaffning visat sig otillräckligt. Å tilläggsstat erfordras för detta ändamål ett belopp av 45 miljoner kronor. Härjämte torde till följd av en redan tidigare inträdd ökning av leveranstakten ianspråktagandet av medel å äldre reservationsanslag och å till Kungl. Maj:ts förfogande stående betalningsreserver komma att stiga med 45 miljoner kronor utöver tidigare beräknat belopp å 100 miljoner kronor. Härtill bör läggas ett med 21 miljoner kronor ökat betalningsutfall på försvarets materielanslag i jämförelse med tidigare beräkningar på grund av försvarsberedskapens stärkande. Statsverkets sammanlagda kostnader under innevarande budgetår för beredskapens omedelbara förstärkande uppgå sålunda till $(67 + 3,3 + 0,7 + 11 + 21 =)$ 103 miljoner kronor, varav endast en del, 78 miljoner kronor, kommer till uttryck i nya anslagsäskanden.

Kostnaderna för det svenska fältsjukhuset i Korea kunna ännu ej med säkerhet överblickas. Medel för ändamålet äskas i särskild proposition å tilläggsstat under IV ht med 10 miljoner kronor.

Under IX ht äskas å tilläggsstat ett anslag på 9 miljoner kronor för anvisande av medel till clearingkassan för kolonialvaror.

För täckande av kostnader för vissa hjälpåtgärder i anledning av Surte-katastrofen äskas i särskild proposition å tilläggsstat under XI ht ett anslag av 3,5 miljoner kronor.

Den nyligen ingångna överenskommelsen med statstjänstemännen om en engångsersättning till tjänstemän och pensionärer för dessa gruppers medverkan till stabiliseringspolitiken beräknas medföra en sammanlagd kostnad för statsverket på 33 miljoner kronor, varav 14 miljoner kronor komma att belasta affärsverkens driftkostnader och sålunda resultera i en minskning av statsinkomsterna. Återstoden, 19 miljoner kronor, äskas i särskild proposition å tilläggsstat under XII ht.

Nya anslag komma sålunda att belasta utgiftssidan i 1950/51 års budget med sammanlagt 165 miljoner kronor utöver vad som beräknats i riksstaten. Under dessa förhållanden skulle budgeten redan formellt vara underbalanserad med ett belopp å $(4\ 998 - 14 - 4\ 839 - 165 =)$ 20 miljoner kronor. Vid hänsynstagande jämväl till förbrukningen av medel å äldre reservationsanslag, ökat betalningsutfall på försvarets materielanslag och till anslagsöverskridanden skulle ett reellt budgetunderskott komma att föreligga på $(20 + 100 + 45 + 21 + 4 =)$ 190 miljoner kronor.

Dessa uppgifter bilda emellertid icke tillräckligt underlag för bedömande av det faktiska budgetutfallet. I en mera verklighetstrogen bild av läget får hänsyn härjämte tagas till vissa andra faktorer, vilka till sin styrka icke nu kunna mätas men dock kunna förutses komma att påverka budgetbalansen. Man har sålunda att räkna med ökade avlöningskostnader för statsverket till följd av en höjning av det rörliga tillägget för statstjänstemän. Häremot torde emellertid kunna ställas den ökning av skatteintäkterna som en höjning av den allmänna inkomstnivån i samhället kommer att medföra. Det synes emellertid naturligt att i nuvarande läge låta den del av kostnaderna för statstjänstemännens lönereglering, som belöper på affärsverken, slå igenom i taxorna. Därest så sker, torde ökningen av skatteintäkterna komma att utöver kostnaderna för löneregleringen giva ett överskott som i gynnsammaste fall skulle kunna uppskattas till omkring 50 miljoner kronor. Genom en avveckling av de subventioner av vissa varuslag, vilka infördes eller utbyggdes i samband med devalveringen hösten 1949, skulle en utgiftsbesparing å högst 50 miljoner kronor kunna ernås. Vidare är en ökning av intäkterna av tobaksskatten att förvänta när tobaksmonopolet efter årsskiftet kan kalkylera med återanskaffningskostnaderna för råvarorna. En ökning av inkomsterna för statsverket under budgetåret 1950/51 med omkring 30 miljoner kronor torde i samband härmed kunna beräknas. Av samma skäl kan varuskatten å choklad och konfityrer beräknas tillföra statsverket 10 miljoner kronor utöver i riksstaten upptaget belopp.

Tagas nu nämnda omständigheter i betraktande skulle det förut beräknade reella budgetunderskottet möjligen kunna nedbringas till ett belopp av storleksordningen 50 miljoner kronor. I och för sig skulle måhända en så

ringa underbalansering av budgeten icke behöva medföra svårare konsekvenser. Å andra sidan innebär det ju likväl, att budgetutfallet i förhållande till läget vid riksstatsens fastställande klart förskjutits i oförmånlig riktning. Jag har i det föregående erinrat om de påfrestningar den samhälls-ekonomiska balansen kommer att utsättas för under den närmaste framtiden. I ett läge sådant som det nuvarande, med tendenser i inflationistisk riktning, kunna därför vägande skäl anföras för åtgärder, som syfta till en ökning av statsinkomsterna.

Vid överväganden av vad som skulle kunna göras för att undanröja eller i varje fall minska de ökade anspråk på de redan hårt ansträngda produktiva resurserna, som ett utgiftsöverskott i budgeten ger upphov till, måste jämväl utsikterna för nästkommande budgetår beaktas. En preliminär genomgång av inkomna anslagsäskanden tyder på att man under budgetåret 1951/52 har att emotse väsentliga utgiftsstegringar av automatisk karaktär. Man kan därför befara en betydande försämring av budgetläget, därest inga särskilda åtgärder vidtagas.

Med hänsyn till vad nu anförts har inom finansdepartementet upptagits till närmare undersökning, på vilket sätt ytterligare statsinkomster skulle kunna ernås för att öka möjligheterna att uppnå budgetbalans för såväl innevarande som nästa budgetår. Att vidtaga en skärpning av den direkta beskattningen i detta syfte kan av olika skäl icke gärna ifrågakomma. I stället ha undersökningarna begränsats till att avse möjligheterna att skärpa beskattningen av följande slag av konsumtionsvaror, nämligen spritdrycker, maldrycker, läskedrycker samt choklad- och konfityrvaror.

Med hänsyn till den konsumtionsökning, som ägt rum efter senast genomförda skattehöjning och som betingats av samtidiga förändringar i pris- och inkomstförhållandena, kunna även sociala skäl i viss mån åberopas för en skatteskarvning.

Beträffande nu gällande skattebestämmelser rörande nyssnämnda varuslag samt konsumtionsutvecklingen på ifrågavarande områden ha vissa sammanställningar gjorts i en inom finansdepartementet upprättad promemoria (*Bilaga A*) på grundval av utredningsmaterial, som inhämtats från kontrollstyrelsen.

Såsom framgår av promemorian ha olika alternativ framlagts såvitt angår frågan om skärpning av spritdrycksbeskattningen. För egen del förordar jag det i promemorian såsom all. 4 betecknade förslaget, vilket innebär en höjning av dels grundavgiften med 2 kronor för liter (från 9 till 11 kronor) dels ock procentavgiften med 20 procent (från 60 till 80 procent). Genom en dylik höjning skulle enligt kontrollstyrelsens beräkningar intäkterna av omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker öka med 68 miljoner kronor för år räknat. Mot denna beräkning har jag ej funnit anledning till erinran.

I fråga om maldrycksbeskattningen har kalkylerats med en höjning av skatten å maldrycker av andra klassen från 39 till 42 öre för liter. Inkomstökningen genom en dylik skatteskarvning skulle enligt kontrollsty-

relsens beräkningar uppgå till omkring 4,3 miljoner kronor. Såsom ett komplement till sistnämnda skatteskärpning har det ifrågasatts höjningar dels av skatten å maltdrycker av tredje klassen från 72 till 78 öre för liter dels ock av skatten å lagrat svagdricka från 9 till 12 öre för liter.

Vidare har i promemorian kalkylerats med en höjning av skatten å läskedrycker från 18 till 21 öre för liter, vilken skattehöjning beräknats medföra en ökning av statsverkets inkomster med 3,3 miljoner kronor för helt år.

I fråga om varuskatten har räknats med en höjning av skatten å choklad- och konfityrvaror (med undantag av glass) från 60 till 80 procent av beskattningsvärdet samt av skatten å essenser, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker, från 100 till 120 procent. Ökningen i intäkterna av den föreslagna skärpta varuskatten har inom kontrollstyrelsen beräknats till 25 miljoner kronor.

De nu ifrågasatta skärpningarna av beskattningen av maltdrycker och läskedrycker samt av varubeskattningen böra enligt min mening genomföras. Jämväl beräkningarna rörande inkomstökningarnas storlek kan jag godtaga.

I enlighet härmed torde den sammanlagda ökningen av statsverkets intäkter för helt budgetår räknat kunna uppskattas till $(68 + 4,3 + 3,3 + 25 =)$ 100 miljoner kronor.

Det synes angeläget att de nu föreslagna skatteskärpningarna genomföras så snart som möjligt. Med hänsyn härtill synas dessa böra träda i tillämpning redan den 1 december 1950. Vissa försäljningstekniska skäl tala även härför.

Vid bifall till vad jag sålunda förordat torde ökningen av statsverkets intäkter för budgetåret 1950/51 kunna beräknas till omkring 55 miljoner kronor. Jag har i det föregående uppskattat det reella budgetunderskottet för löpande budgetår till 50 miljoner kronor. Genomförandet av de nu behandlade skärpningarna i den indirekta beskattningen skulle sålunda innebära att detta budgetunderskott utjämnades och öka möjligheterna att uppnå balans mellan statens inkomster och utgifter under budgetåret 1951/52.

Jag torde slutligen få nämna, att en framställning nyligen inkommit från Föreningen Sveriges kronokamrerare, vari föreslås att anstånd med erläggande av kvarskatt skall medgivas under 1951. Slutlig ståndpunkt till detta spörsmål är jag i detta sammanhang icke beredd att taga. Därest vid den kommande prövningen övervägande skäl kunna anses tala för ett fortsatt uppskovsförfarande, torde framställning härom få göras till innevarande års riksdag. Vid beslut om dylikt uppskov kommer budgetläget att försämrans för innevarande år.

I enlighet med vad i det föregående anförts ha inom finansdepartementet upprättats förslag till

1) *förordning om ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) angående omsättnings- och utskänkningskatt å spritdrycker;*

2) förordning om ändrad lydelse av 13 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker;

3) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 30 januari 1948 (nr 21) om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen;

4) förordning angående ändrad lydelse av 5 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker; samt

5) förordning angående ändrad lydelse av den vid förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt fogade varuförteckningen.

De nu föreslagna skärpningarna i beskattningen av maltdrycker och läskedrycker torde böra medföra en motsvarande höjning av gällande tullsatser för importerade maltdrycker och läskedrycker.

Föredragande departementschefen hemställer härefter, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att

dels antaga nyssnämnda fem författningsförslag;

dels ock besluta, att den vid tulltaxeförordningen den 4 oktober 1929 (nr 316) fogade tulltaxan skall från och med den 1 december 1950 i nedan angivna delar¹ hava följande ändrade lydelse.

		Tull för 100 kg kronor
144	Mineralvatten och kolsyrade, alkohol- fria läskedrycker 100 liter	21:—
	Maltdrycker:	
145	på fat B	69:—
146	på andra kärl 100 liter	78:—
	<i>Anm.</i> Angående införsel — — — är stadgat.	

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Maj:t Konungen, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Erik Berggren.

¹ Senaste lydelse av tulltaxan i förevarande delar se 1948:23.

PM

**angående ifrågasatt skärpning i beskattningen av spritdrycker
m. m.**

Gällande bestämmelser m. m.

Spritdrycker. Från och med den 1 juli 1920 har för omsättning och utskänkning av spritdrycker upptagits en särskild skatt. Gällande bestämmelser i ämnet innefattas i förordningen den 8 juni 1923 (nr 155) sådan densamma lyder enligt förordningarna den 26 juni 1933 (nr 399), den 21 maj 1937 (nr 246), den 25 maj 1941 (nr 254), den 28 maj 1943 (nr 257), den 11 juni 1943 (nr 316) samt den 30 januari 1948 (nr 18).

Enligt dessa bestämmelser upptages *omsättningsskatt*:

1:o vid detaljhandelsbolagens (systembolagens) inköp av spritdrycker, därvid skatten utgår dels med en grundavgift av 9 kronor för liter och dels med 60 procent av det belopp, som, skatten oberäknad, betingas vid inköp av dryckerna i buteljerat skick;

2:o för spritdrycker, som jämlikt bestämmelserna i två särskilda kungörelser den 18 december 1918, nr 987 och 989, inköpas hos partihandelsbolaget eller importeras för användning till vetenskapligt, medicinskt, farmaceutiskt, tekniskt, industriellt eller likartat ändamål, därvid skatten utgår med en grundavgift av 1 krona 40 öre för liter.

Utskänkningsskatt upptages för spritdrycker, vilka utskänkas, och utgår med 4 kronor för liter renat egentligt brännvin av högst 40 procent alkoholhalt, 6 kronor för liter annat egentligt brännvin och 8 kronor för liter andra spritdrycker.

Bestämmelserna angående omsättnings- och utskänkningsskatt å spritdrycker ha pläгат av riksdagen antagas allenast för ett år i sänder och gälla för närvarande, enligt förordning den 2 juni 1950 (nr 222), till utgången av juni månad 1951.

I riksstaten för budgetåret 1950/51 har omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker beräknats till ett belopp av 480 miljoner kronor.

Maltdrycker. Enligt 3 § förordningen den 15 december 1939 (nr 887) angående tillverkning och beskattning av maltdrycker indelas maltdrycker i tre klasser, nämligen *första klassen*, som omfattar maltdrycker vars alkoholhalt icke överstiger 1,8 viktprocent, *andra klassen*, som omfattar maltdrycker vars alkoholhalt överstiger 1,8 men icke 3,2 viktprocent, samt *tredje klassen*, som omfattar maltdrycker med alkoholhalt överstigande 3,2 viktprocent.

I 12 § stadgas, att för maltdrycker av andra och tredje klasserna, tillverkade i skattepliktigt bryggeri här i riket, skall tillverkaren erlægga skatt. Enligt 13 § — sådan paragrafen lyder enligt förordningen den 30 januari 1948 (nr 20) vilken trädde i kraft den 1 februari 1948 — utgår skatten för maltdrycker av andra klassen med 39 öre för liter och för maltdrycker av tredje klassen med 72 öre för liter.

Enligt 2 § förordningen den 30 januari 1948 (nr 21) om tillfällig skatt å viss maltdryck av första klassen skall skatt utgå med 9 öre för liter för

lagrat svagdricka, som är hänförligt till maldryck av första klassen och som inom riket tillverkats för försäljning.

I riksstaten för budgetåret 1950/51 har maldrycksskatten beräknats till ett belopp av 67 miljoner kronor.

Läskedrycker. Enligt 1 § förordningen den 22 december 1939 (nr 919) om skatt å läskedrycker skall för läskedrycker, som inom riket tillverkas för försäljning, erläggas skatt efter vad i förordningen sägs. Enligt 5 § — sådan denna paragraf lyder enligt förordningen den 30 januari 1948 (nr 22), vilken trädde i kraft den 1 februari 1948 — utgår skatten med 18 öre för liter.

I riksstaten för budgetåret 1950/51 har skatten å läskedrycker beräknats till ett belopp av 30 miljoner kronor.

Choklad- och konfityrvaror m. m. I förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt stadgas, att för vissa varor — angivna i en vid förordningen fogad varuförteckning — skall varuskatt utgå, där varorna tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införes till riket. Varuskatten utgår med i varuförteckningen angivet procenttal av varans beskattningsvärde, vilket är lika med det pris, som den skattskyldige i allmänhet betingar sig för varan vid försäljning till detaljhandlare eller, i fall där försäljning till detaljhandlare icke bedrives, det pris, som den skattskyldige kan antagas ha betingat sig, där-est sådan försäljning skett; och i intetdera fallet skall varuskatten inberäknas i priset. Enligt nyssnämnda varuförteckning i dess lydelse enligt förordningen den 27 februari 1948 (nr 66) skall varuskatt utgå för bl. a. choklad- och konfityrvaror (inklusive glass) med 60 procent av beskattningsvärdet samt för essenser och extrakter, avsedda för beredning av alkoholhaltiga drycker, med 100 procent av sagda värde.

I riksstaten för budgetåret 1950/51 har varuskatten (inklusive skärpt omsättningsskatt, skatt å pälsvaror och försäljningsskatt) beräknats till ett belopp av 150 miljoner kronor. Av detta belopp ha 106 miljoner kronor beräknats utgöra varuskatt för choklad- och konfityrvaror.

Konsumtionsutvecklingen i fråga om spritdrycker m. m.

I särskilda underhandspromemorior i september och oktober 1950 har *kontrollstyrelsen* framlagt beräkningar i anledning av överväganden inom finansdepartementet om sådan skärpning av vissa konsumtionsskatter som i betraktande av föreliggande behov av ökade statsinkomster kunde bli föremål för närmare prövning. I dessa promemorior ha även behandlats konsumtionsutvecklingen och skatteintäkterna beträffande de i det föregående omnämnda varuslagen.

Vad angår *spritdryckerna* har omsättningsskatten tidigare ändrats på följande sätt.

Grundavgiften infördes den 1 februari 1932 och utgick till en början med 60 öre. Detta belopp höjdes

den	1 juli	1932	till kr.	1: 00
»	1 februari	1933	»	» 1: 60
»	1 juli	1939	»	» 2: 00
»	1 november	1939	»	» 5: 00
»	16 mars	1942	»	» 6: 00
»	1 juni	1943	»	» 7: 00
samt	» 1 februari	1948	»	» 9: 00

Procentavgiften höjdes den 1 juli 1932 från 55 till 60 % och har sedan dess icke ändrats.

Omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker har åren 1946—1949 uppgått till nedan angivna belopp.

År	Omsättningsskatt (förtäringssändamål)			Omsättningsskatt (tekn. m. fl. ändamål)		Utskänkningskatt		Summa skatt 1 000 kr.
	Grund- avgift 1 000 kr.	Procent- avgift 1 000 kr.	Häremot svarande myckenhet 1 000 l	Grund- avgift 1 000 kr.	Häremot svarande myckenhet 1 000 l	1 000 kr.	Häremot svarande myckenhet 1 000 l	
1946	254 739	52 494	36 391	1 989	1 420	29 804	4 971	339 026
1947	282 319	59 411	40 331	2 128	1 520	31 771	5 347	375 619
1948	364 550	61 275	41 203	2 284	1 631	31 751	5 294	459 860
1949	381 281	60 922	42 365	2 080	1 485	30 779	5 204	475 052

I fråga om storleken av omsättnings- och utskänkningskatten å spritdrycker, i öre per liter räknat, hänvisas till följande uppställning.

	1946	1947	1948	1949
A. Omsättningsskatt å spritdrycker för konsumtionsändamål	844	847	1 032	1 044
a) grundavgift	700	700	883	900
b) procentavgift	144	147	149	144
B. Omsättningsskatt å spritdrycker för tekniska ändamål	140	140	140	140
C. Utskänkningskatt å spritdrycker	600	594	600	591
1. renat brännvin å 40 %	400	400	400	400
2. brännvin annat	600	600	600	600
3. andra spritdrycker	800	800	800	800

I fråga om *malt dryckerna* har kontrollstyrelsen företett följande uppställning rörande konsumtionsutvecklingen och skatteintäkterna under tillverkningsåren (1 oktober—30 september) från och med tillverkningsåret 1940/41.

Tillverkningsår	Skattesats öre/liter		Skattepliktig utlämning 1 000-tal liter		Påförd skatt i miljoner kronor Totalt
	Kl. II	Kl. III	Kl. II	Kl. III	
1940—41	30	54	128 174	29	36.4
1941—42	30	54	122 659	33	34.8
1942—43	30	54	134 111	46	38.6
1943—44	30	54	128 315	54	37.3
1944—45	30	54	136 794	68	40.2
1945—46	30	54	146 591	73	43.4
1946—47	30	54	164 232	83	49.0
1947—48 ^{1/10} 1947— ^{31/1} 1948...	30	54	165 015	91	60.5
^{1/2} — ^{30/9} 1948	39	72			
1948—49	39	72	170 353	98	66.5
1949—50	39	72	171 603	97	67.0
1950—51 beräkn.	39	72	172 800	100	67.4

Vad särskilt angår konsumtionen av lagrat svagdricka (klass I) har denna under nedanstående tillverkningsår uppgått till följande kvantiteter.

Tillverkningsår	Milj. liter
1943—44	6,5
1944—45	6,7
1945—46	6,9
1946—47	8,6
1947—48	8,5
1948—49	9,1
1949—50 (prelim.)	9,6

Vidare har kontrollstyrelsen såvitt angår konsumtionen av *läskedrycker* och intäkterna av skatten å läskedrycker åberopat följande sammanställning.

År	Skattesats öre/liter	Skattepliktig utlämning milj. liter	År 1941 = 100	Påford läskedrycksskatt milj. kr
1940 $\frac{1}{3}-\frac{31}{12}$	10	63·1	100·5	6·3
1941 $\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{1}-\frac{26}{6} \\ \frac{26}{5}-\frac{31}{12} \end{array} \right.$	10 12	62·8	100	7·2
1942	12	60·7	96·7	7·3
1943	12	80·5	128·2	9·7
1944	12	99·2	158·0	11·9
1945	12	112·9	179·8	13·6
1946	12	119·8	190·8	14·4
1947	12	159·0	253·2	19·1
1948 $\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{1}-\frac{31}{1} \\ \frac{1}{2}-\frac{31}{19} \end{array} \right.$	12 18	160·3	255·3	28·2
1949	18	167·7	267·0	30·2
1950 $\left\{ \begin{array}{l} \frac{1}{1}-\frac{30}{6} \\ \frac{1}{7}-\frac{31}{12} \end{array} \right.$ beräkn.	18	$\left\{ \begin{array}{l} 86·8 \\ 88·5 \end{array} \right.$ 175·3	279·0	31·6
1951 beräkn.	18	180·0	286·7	32·4

Beträffande *varuskatten å choklad- och konfityrvaror* har kontrollstyrelsen upplyst, att de beräknade skatteintäkterna för budgetåret 1950/51 å 106 miljoner kronor motsvarade en årlig beskattningsvärdesumma av omkring 177 miljoner kronor. Av detta belopp utgjorde omkring 7 miljoner kronor beskattningsvärde för skattepliktig glass. Till följd av stegring i råvarukostnaderna — särskilt för kakaoböner — hade i september 1950 en prishöjning för choklad- och konfityrvaror måst företagas med i genomsnitt 15 procent. Såvitt kontrollstyrelsen kunnat utröna hade prishöjningen i stort sett icke medfört märkbar minskning i detaljhandlarnas inköp av dylika varor. I vilken utsträckning allmänhetens efterfrågan på dessa varor påverkades av prishöjning kunde ännu icke angivas. Det syntes dock med hänsyn till vunna erfarenheter av tidigare inträffade prishöjningar riktigt att räkna med något minskad efterfrågan. För den försäljning till detaljhandlare, som kunde komma att äga rum under en tolv månadersperiod efter prishöjningen, skulle, med utgångspunkt från det förut angivna årliga beskattningsvärdet av 177 miljoner kronor, ett beskattningsvärde av omkring 195 miljoner kronor kunna antagas. Efter gällande skattesats av 60 procent skulle skatten härå kunna angivas till drygt 115 miljoner kronor, innebärande en ökad skatteinkomst av i runt tal 10 miljoner kronor.

Kontrollstyrelsens utredning om vissa skatteskärpningar.

Vad först angår frågan om skärpning av omsättnings- och utskänkningsskatten å *spritdrycker* har i kontrollstyrelsens utredningsmaterial — såvitt angår försäljningen av spritdrycker i liter räknat — anförts att omsättningen av spritdrycker icke undergått nämnvärda förändringar sedan år 1947. Antalet motböcker hade ökat något snabbare än antalet personer över 25 år, och medelinköpen per motbok och månad hade icke undergått någon förändring. Utminuterungen av spritdrycker hade alltså icke reagerat för 1948 års förhöjning av omsättningsskattens grundavgift på annat sätt än att den årliga ökningen stabiliserat sig vid omkring 2 procent. Här finnes tydligen visst utrymme för ytterligare skattehöjningar, särskilt som årskiftet 1950/51 kunde väntas medföra ökade inkomster för flertalet löntagare. En eventuell skärpning av rusdrycksbeskattningen borde tydligen i första hand ske genom lämplig höjning av omsättningsskatten å spritdrycker.

I fråga om det ekonomiska resultatet av en höjning av omsättningsskatten å spritdrycker har anförts följande.

»Den totala efterfrågan på spritdrycker, mätt i antalet liter per invånare över 25 år, är numera cirka 10 procent större än under tiden närmast före kriget. Den genomsnittliga tilldelningen på motböckerna är visserligen något lägre än förut, men såväl det relativa antalet motboksägare bland befolkningen som utskänkningen av spritdrycker har sedan dess ökat avsevärt. Den synnerligen stora stabilitet, som under de två senaste åren karakteriserat efterfrågan på spritdrycker, gör det även troligt, att inköpen av spritdrycker icke äro mera påverkbara för prisändringar nu än tidigare. Den s. k. priselasticiteten å spritdrycker, vilken enligt gjorda undersökningar visat sig ligga mellan $-0,2$ och $-0,4$, torde sålunda i nuvarande läge kunna anslås till $-0,25$, vilket innebär, att en prishöjning med t. ex. 10 procent kommer att medföra en minskning av konsumtionen med $10 \times 0,25 = 2,5$ %. En höjning av omsättningsskatten med t. ex. 2 kr. för liter skulle innebära att det genomsnittliga utminuteringspriset ökade från kr. 13,84 till kr. 15,84 för liter eller med 14,5 %. Med den antagna priselasticiteten av $-0,25$ skulle detta innebära en konsumtionsminskning av 3,6 procent.

Den totala omsättningen av spritdrycker för konsumtionsändamål under år 1950 kan preliminärt beräknas till 42,8 milj. liter och under år 1951 till 43,5 milj. liter. Vid oförändrad pris- och inkomstutveckling kan skattebehållningen inkl. utskänkningsskatt av 1951 års försäljning av spritdrycker beräknas komma att uppgå till 490 milj. kr. eller 11,26 kr. per liter. I nämnda belopp om 490 milj. kr. ingår även ett belopp om cirka 2 milj. kr., som härleder sig från inkomsten av omsättningsskatt för sprit för tekniska m. fl. ändamål, där ändring av nuvarande skattesats av 1 kr. 40 öre för liter nu icke ifrågasättes.

Antager man, att skatteintäkten per liter ökar med 2 kr. eller till kr. 13,26 per liter, samtidigt som försäljningen minskar med 3,6 procent eller till cirka 555 milj. kr. eller med 65 milj. kr. Från detta belopp bör dragas spritcentralens och systembolagens minskade handelsvinst samt minskad behållning av utskänkningsskatten. En prishöjning med 2 kr. för liter innebär nämligen, att å restaurangerna priset per glas om $2\frac{1}{2}$ cl måste höjas med 5 öre. Eftersom utskänkingspriset för liter spritdrycker i genomsnitt är mer än dubbelt så stort som motsvarande utminuteringspris, blir dock

den relativa prishöjningen i detta fall betydligt mindre. Å andra sidan är systembolagens handelsvinst per liter spritdrycker betydligt större vid försäljningen till restaurangerna än inom utminuteringsrörelsen. Den slutliga nettovinsten torde därför komma att stanna vid cirka 55 milj. kr.

På motsvarande sätt kan lätt visas, att en skatthöjning med 1 krona för liter kommer att ge statsverket en merinkomst av 30 milj. kr. eller möjligen något mer.»

I promemorian har härefter närmare behandlats frågan huruvida en skärpning av omsättningsskatten å spritdrycker borde göras genom höjning av grundavgiften eller procentavgiften eller båda avgifterna. I detta hänseende har anförts.

»Under senare år företagna höjningar av omsättningsskatten å spritdrycker ha skett uteslutande via grundavgiften, medan däremot procentavgiften lämnats helt oförändrad sedan år 1932. En höjning av grundavgiften minskar spännvidden i prisskalan mellan de billigare och de dyrare varumärkena och kan således i och för sig sägas vara ägnad att frankalla en förskjutning i efterfrågan från de billigare till de dyrare varumärkena. En höjning av procentavgiften ökar däremot nämnda spännvidd och tenderar följaktligen att förskjuta efterfrågan i motsatt riktning, d. v. s. från de dyrare till de billigare varuslagen. När man år 1932 i stället för att mera avsevärt höja procentavgiften införde en grundavgift per liter, motiverades detta bl. a. med svårigheterna att på förhand beräkna skatteutfallet; genom förskjutningen i efterfrågan från dyrare till billigare varuslag minskade den behållna skatten per liter. En sådan minskning kan även uppkomma genom en sänkning av varuprisnivån, vilket inträffade under senare delen av 1920-talet och fram till mitten av år 1931. En mera avsevärd höjning av procentavgiften kommer att tungt drabba de dyrare buteljimporterade varuslagen. Innan en sådan åtgärd vidtages, måste därför först övervägas vilka verkningar den kan komma att få på fullgörandet av våra redan träffade handelsavtal med vissa främmande länder.

Fortsätter man däremot att höja endast grundavgiften men lämnar procentavgiften oförändrad, tenderar detta att förskjuta efterfrågan från de billigare, inom landet tillverkade varuslagen till de dyrare, importerade märkena, vilket kan leda till en måhända mindre önskvärd ökning av importen. Det kan även i och för sig ej anses oskäligt att de dyrare, mera lyxbetonade varorna få vidkännas en något större andel av skatteskarpeningen per liter räknat. Det bör därför vara förtjänt att övervägas att taga ut skatthöjning- en på både grundavgiften och procentavgiften.»

I kontrollstyrelsens promemorior ha behandlats fyra olika alternativ till skatteskarpeningar. Dessa alternativ redovisas i följande sammanställning.

Beskattning	Grund- avgift kr./l	Procentavgift		Genom- snittligt utminute- ringspris kr./l	Genom- snittlig oms - o. utsk. skatt kr./l	Total försälj- ning 1951 milj. l	Oms.- o. utsk. skatt 1951 milj. kr.	Ökad netto- behållning för stats- verket milj. kr.
		%	kr./l					
Nuvarande	9·00	60	1·44	13·84	11·26	43·5	490	—
Alt. 1	10·00	60	1·44	14·84	12·26	42·7	525	30
Alt. 2	10·00	100	2·40	15·80	13·22	41·9	555	55
Alt. 3	11·00	100	2·40	16·80	14·22	41·1	585	80
Alt. 4	11·00	80	1·92	16·32	13·74	41·5	570	68

I fråga om *alt. 2* har anförts, att den nuvarande procentavgiften lämnade en skattebehållning av i genomsnitt 1 krona 44 öre för liter motsvarande 60 procent av det genomsnittliga inköpspriset, som vore 2 kronor 40 öre för liter. En höjning till 100 procent skulle alltså medföra en ökning av skattebehållningen med i genomsnitt ($240 - 144 =$) 96 öre för liter, förutsatt att ingen förskjutning inträffade från dyrare till billigare varuslag. Procentuellt betydde en höjning av priset å spritdrycker med cirka 2 kronor per liter något mindre nu än år 1948. Då samtidigt vissa löneökningar komme att genomföras vid instundande årsskifte, syntes man ej behöva räkna med att efterfrågan denna gång skulle reagera starkare än då.

Beträffande *alt. 3* har anförts, att om man i första hand skulle beakta statsverkets behov av största möjliga inkomster, borde en ännu större höjning än enligt *alt. 2* ifrågakomma eller med ytterligare 1 krona för liter spritdrycker. Då någon höjning av procentavgiften utöver de ifrågasatta 100 procenten knappast kunde komma i fråga, skulle i så fall grundavgiften höjas med ytterligare 1 krona eller till 11 kronor för liter. Genomsnittspriset vid utminuterungen skulle därigenom komma att uppgå till 16 kronor 80 öre per liter eller 21,4 procent mera än nu och motsvarande konsumtionsminskning kunde beräknas till $5 \frac{1}{2}$ procent. Den sammanlagda skattebehållningen för år 1951, vilken med oförändrade priser och inkomster beräknats till 490 milj. kr., skulle komma att öka till $14,22 \times 41,1 = 585$ milj. kr. eller med 95 milj. kr. På grund av den minskade omsättningen finge man emellertid räkna med minskning i den behållna inkomsten av utskänkningsskatten och minskade rusdrycksförsäljningsmedel av parti- och detaljhandelsbolagen. Om priset för liter spritdrycker höjdes med i genomsnitt cirka 3 kronor, måste inom utskänkningspriset per glas om $2 \frac{1}{2}$ cl även av de billigare spritdryckerna i vissa fall höjas med hela 10 öre. I den mån dessa prishöjningar ledde till minskad omsättning inom utskänkningspriset, bleve resultatet en betydande vinstminskning för systembolagen även för den händelse en motsvarande ökning ägde rum inom utminuterungen. Det vore därför säkrast att icke taxera nettobehållningen enligt detta alternativ högre än till 80 milj. kr. för år räknat.

I fråga om *alt. 3* har vidare framhållits, att för budgetåret 1950/51 kunde skattehöjningen väntas medföra en ökad nettobehållning av 45 å 50 miljoner kronor under förutsättning att höjningen genomfördes den 1 december 1950. Omsättnings- och utskänkningsskatten å spritdrycker, som enligt vad försäljningen under de senaste månaderna gäve vid handen vid oförändrade skattesatser kunde beräknas komma att inflyta med ca 485 milj. kr., kunde nämligen efter en höjning den 1 december 1950 enligt *alt. 3* beräknas komma att inflyta med minst 530 milj. kr.

Vad slutligen angår *alt. 4* har i detta hänseende anförts, att höjningen av procentavgiften från 60 till 100 procent innebure ett visst osäkerhetsmoment med hänsyn till de dyrare, buteljimporterade varuslagen. Man hade nämligen ingen erfarenhet av hur en dylik höjning kunde komma att verka i fråga om efterfrågans förskjutning från dyrare till billigare varuslag. En sådan förskjutning kunde knappast få något större inflytande på det totala skatteutfallet men kunde möjligen få vissa mindre önskvärda handelspolitiska verkningar. En skattehöjning enligt *alt. 3* kunde även medföra vissa risker för ökat missbruk samt ökad hembränning och smuggling. Med hänsyn härtill hade kontrollstyrelsen utarbetat ett fjärde alternativ, vilket skilde sig från *alt. 3* därigenom att procentavgiften höjdes till 80 i stället för till 100 procent av inköpspriset. Grundavgiften förutsattes fortfarande höjd till 11 kronor för liter. Enligt *alt. 4* skulle nettoökningen för statsverket under budgetåret 1950/51 uppgå till 40 milj. kr. Räknat på hela 1951 års försäljning skulle nettoökningen uppgå till 68 milj. kr.

Till belysande av verkningarna av skattehöjningarna enligt alt. 3 och alt. 4 har åberopats följande sammanställning (med förbehåll för smärre justeringar vid utminuteringsprisets bestämmande):

Varumärke	Nuvarande inköpspris kr./l	Nuvarande utminuteringspris kr./l	40 % av inköpspriset kr./l	20 % av inköpspriset kr./l	Kol. 3 + kol. 4 + 2 kr. = alt. 3 kr./l	Kol. 3 + kol. 5 + 2 kr. = alt. 4 kr./l	Procentuell prishöjning enligt	
							alt. 3	alt. 4
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Absolut rent brännvin..	1'68	12'65	0'67	0'34	15'32	14'99	21'1	18'5
Skåne Akvavit.....	2'05	13'25	0'82	0'41	16'07	15'66	21'3	18'2
Eau-de-vie	2'71	14'50	1'08	0'54	17'58	17'04	21'2	17'5
Carlshamns Flaggpunsch	3'94	16'50	1'58	0'79	20'08	19'29	21'7	16'9
Klosterlikör	5'80	20'00	2'32	1'16	24'32	23'16	21'6	15'8
Grönstedts ***	6'64	21'50	2'66	1'33	26'16	24'83	21'7	15'5
Skotsk whisky	8'75	25'33	3'50	1'75	30'83	29'08	21'7	14'8
Munklikör	12'86	33'00	5'14	2'57	40'14	37'57	21'6	15'8
Martell ***	15'13	37'14	6'05	3'03	45'19	42'17	21'7	13'5

Vad härefter angår frågan om uttagande av en särskild lagerskatt vid skattehöjningens genomförande har omnämnts, att i samband med 1948 års höjningar av omsättningsskattorna å spritdrycker och vin genomfördes hos innehavarna av överlåtna tillstånd till utskänkning av rusdrycker en särskild lagerbeskattning, varom föreskrifter meddelades i övergångsbestämmelser till respektive förordningar. Beträffande spritdrycker skulle lagerskatt utgå med 2 kronor för liter räknat. I fråga om vin skulle lagerskatt erläggas med belopp motsvarande den omsättnings- och utskänkningsskatt, som skulle utgå enligt den nya förordningen, dock med rätt för restauratören att avräkna vad med tillämpning av förut gällande bestämmelser i skatt erlagts för lagret. Vid den nu ifrågasatta höjningen av omsättningsskatten å spritdrycker syntes på motsvarande sätt en lagerbeskattning böra genomföras hos innehavarna av överlåtna tillstånd till utskänkning av spritdrycker. Därest höjningen komme att avse såväl grundavgiften som procentavgiften, borde i en övergångsbestämmelse till förordningen föreskrivas, att den, till vilken systembolag överlåtit tillstånd till utskänkning av spritdrycker, skulle vara skyldig att erlagga skatt för sitt lager av dylika drycker vid tiden för förordningens ikraftträdande med belopp motsvarande den omsättningsskatt som skulle utgå enligt förordningen, dock med rätt för honom att därvid avräkna vad med tillämpning av förut gällande bestämmelser i omsättningsskatt erlagts för samma lager. Samtidigt borde föreskrifter om deklaration av lager och inleverans av skatt ävensom straffbestämmelser meddelas.

Beträffande tidpunkten för skatteskärpningens ikraftträdande har framhållits, att det syntes lämpligast att låta den nu ifrågasatta skattehöjningen träda i kraft vid ett månadsskifte, förslagsvis den 1 december 1950. Härigenom skulle vinnas bl. a. den fördelen att den för lagerskatten erforderliga inventeringen kunde ske i samband med restaurangföretagens sedvanliga månadsinventering.

I kontrollstyrelsens utredningsmaterial har i detta sammanhang icke räknats med någon höjning av *vinbeskattningen*. Det har nämligen syntts tvivelaktigt om en skatteskärpning på detta område skulle tillföra statsverket ökade inkomster. Sälunda har anförts, att den samlade behåll-

ningen av omsättnings- och utskänkningskatten å vin utgjorde mindre än 8 % av motsvarande skatt å spritdrycker, och att efterfrågan å vin visat sig betydligt mindre motståndskraftig mot prishöjningar än efterfrågan å spritdrycker. Dessutom påginge för närvarande en ur nykterhetssynpunkt icke oförmånlig förskjutning i efterfrågan från starkvin till svagare viner.

Vad härefter angår frågan om skärpning i beskattningen av *malt drycker* har framhållits — beträffande maltdrycker av andra klassen — att utlämningen av sådana maltdrycker starkt ökat från och med tillverkningsåret 1944/45. Utlämningsökningen avmattades dock under tillverkningsåret 1947/48, då skattesatserna för maltdrycker höjdes. Såvitt nu kunde bedömas syntes utlämningsökningen under tillverkningsåret 1949/50 i förhållande till år 1948/49 komma att utgöra icke fullt en procent. Vid oförändrade skattesatser skulle utlämningen under tillverkningsåret 1950/51 kunna antagas öka i samma omfattning, därvid utlämningen skulle kunna angivas till omkring 173 miljoner liter. Skulle skattehöjning under loppet av sagda år genomföras, funnes anledning antaga, att ökning i utlämningen ej komme att äga rum eller att — beroende på skattehöjningens storlek — utlämningsminskning kunde komma att inträda. I vilken utsträckning en skattehöjning i och för sig kunde medföra utlämningsminskning vore i nuvarande läge synnerligen svarbedömbart, bl. a. beroende på att undersökning beträffande priselasticiteten för skattepliktiga maltdrycker icke utförts. Det kunde emellertid antagas, att priselasticitetstalet för maltdrycker vore av åtminstone samma storlek som beräknats för spritdrycker, nämligen — 0,25. Vid en skattehöjning för maltdrycker av andra klassen med exempelvis 3 öre för liter och ett genomsnittligt konsumentpris av 1 krona för liter skulle under i övrigt lika förhållanden en utlämningsnedgång med omkring en procent kunna uppstå. Då den skattepliktiga utlämningen under tillverkningsåret 1950/51 vid oförändrade skattesatser beräknats till 173 miljoner liter, skulle densamma vid skattehöjning av nu angiven storlek kunna beräknas nedgå till omkring 171 miljoner liter, motsvarande en årlig skatteintäkt av $(0,42 \times 171 =) 71,8$ miljoner kronor. Den av skattehöjningen föranledda ökningen i skatteintäkten skulle på grund av vad sålunda anförts kunna beräknas till $(171 \times 0,42 - 173 \times 0,39 =) 4,35$ miljoner kronor.

I fråga om maltdrycker av tredje klassen har ifrågasatts, att den nuvarande skattesatsen skulle höjas från 72 till 78 öre för liter.

Beträffande beskattningen av lagrat svagdricka har upplysts, att denna skatt uppginge till omkring 0,8 miljoner kronor för år. Därest skattesatsen höjdes med exempelvis 3 öre för liter, kunde man räkna med i stort sett oförändrad utlämning och en skatteintäkt av omkring en miljon kronor.

Vidare har påpekats, att de föreslagna skatteskarpningsarna för maltdrycker skulle — i likhet med vad som varit fallet vid skatteskarpningsen den 1 februari 1948 — påkalla, att tullsatserna för maltdrycker höjdes med belopp svarande mot skatteskarpningsen för maltdrycker av tredje klassen eller med 6 öre för liter, d. v. s. beträffande stat. nr 323, maltdrycker på fat, från 63 till 69 kronor för 100 kilogram och beträffande stat. nr 324, maltdrycker på andra kärl, från 72 till 78 kronor för 100 liter.

Vad angår frågan om skärpning av skatten å *läskedrycker* har i kontrollstyrelsens utredningsmaterial anförts, att under tiden den 1 januari — den 30 juni 1950 hade utlämningen av läskedrycker uppgått till 86,8 miljoner liter. Under samma tid år 1949 uppgick utlämningen till 83,0 miljoner liter. En ökning i utlämningen föreläge sålunda med 3,8 miljoner liter eller med 4,6 procent. Då utlämningen under tiden den 1 juli — den 31 december

1949 uppgick till 84,6 miljoner liter, skulle utlämningen under förutsättning av oförändrad procentuell ökning under samma tid 1950 kunna angivas till 88,5 miljoner liter och utlämningen under hela år 1950 till omkring 175 miljoner liter. Utlämningen under år 1951 hade beräknats under förutsättning av något minskad utlämningsökning. Därest en skattehöjning skulle vidtagas med 3 öre för liter eller med samma belopp, som legat till grund för beräkningarna för maldrycker av andra klassen och lagrat svagdricka, funnes anledning antaga, att efterfrågan på läskedrycker åtminstone till en början under i övrigt lika förhållanden icke ökade. Med hänsyn till att läskedrycker syntes vara mera priselastiska än maldrycker, bl. a. på grund av att desamma enligt verkställd undersökning till största delen av försäljningsvolymen konsumerades i hushållen och där kunde substitueras med exempelvis mjölk, saft e. d., syntes vid skattehöjning i nuvarande läge riktigt att räkna med konsumtionsminskning av sådan omfattning att utlämningsvolymen för år räknat efter skattehöjning med 3 öre för liter komme att uppgå till högst 170 miljoner liter. Skatteintäkten för en tolv månadersperiod efter skattehöjning skulle enligt denna beräkning kunna angivas till $(170 \times 0,21 =) 35,7$ miljoner kronor. Den av skattehöjningen föranledda inkomstökningen skulle sålunda kunna angivas till $(170 \times 0,21 - 180 \times 0,18 =) 3,3$ miljoner kronor.

Beträffande *varuskatten å choklad- och konfityrvaror* anföres, att om skattesatsen för dessa varor höjdes från 60 till exempelvis 80 procent — vilket vore liktydigt med en skattehöjning av $33\frac{1}{3}$ procent — och dylik höjning av skattesatsen skulle inträda inom relativt kort tid efter prishöjningen i september 1950 syntes de inträdda prislehöjningarna å choklad- och konfityrvaror kunna åtminstone momentant medföra en icke oväsentlig konsumtionsminskning. Beträffande skattepliktig glass syntes skattehöjning icke böra ifrågakomma bl. a. med hänsyn till att betydande kontrolltekniska svårigheter föreläge. Då det årliga beskattningsvärdet för denna vara utgjorde allenast cirka 7 miljoner kronor, medförande en skatteintäkt av omkring 4 miljoner kronor vid en skattesats av 60 procent, skulle skatteinkomsten vid en skattesats av 80 procent kunna antagas öka med allenast något över en miljon kronor för år räknat. Under antagande att beskattningsvärdet för choklad- och konfityrvaror frånsett glass för en tolv månadersperiod efter skattehöjningen skulle sjunka med 10 procent eller till 170 miljoner kronor skulle skatteinkomsten kunna angivas till omkring 140 miljoner kronor. Merintäkten av varuskatten å choklad- och konfityrvaror efter denna skattesats skulle enligt dessa beräkningar för en tolv månadersperiod kunna angivas till i runt tal $(140 - 115 =) 25$ miljoner kronor.

Vidare har såvitt angår *varuskatten å spritdrycksessenser* anförts, att vid den höjning av spritskatten, som genomfördes den 1 mars 1948, höjdes skattesatsen för dessa essenser från 75 till 100 procent. Denna höjning var föranledd bl. a. därav, att det befunnits lämpligt söka bibehålla i stort sett oförändrat konkurrensläge mellan hemtillverkad likör och originalvara. Därest den i omsättningsskatten å spritdrycker ingående grundavgiften höjdes med 2 kronor och procentavgiften från 60 procent till 80 å 100 procent av värdet, syntes skattesatsen för spritdrycksessenser för undvikande av större förskjutning i konkurrensläget böra höjas från 100 till 120 å 125 procent. Genom dylik höjning skulle statsverkets skatteinkomst för försäljning av dylika varor öka med omkring 250 000 kronor för år räknat.